

Beszámoló a 2020. januári finnországi tanulmányútról

ATHU-074 - CODES (Competence-Oriented Education for Elementary Schooling) - Kompetencia alapú oktatás fejlesztése az alapfokú oktatásban az osztrák-magyar határ régióban c. projekt

A finn oktatás, a finn iskola – a bizalom kultúrája

**Látogatás a finnországi Kuopio két általános iskolájában
Kuopio, 2020. 01. 21.**

2020. január 21-én lehetőségünk volt a CODES projekt keretében arra, hogy a projektbeli osztrák kollégáinkkal közösen látogatást tegyünk a kelet-finnországi Kuopio városának két általános iskolájában, melyek közül az egyik a Jynkän komprehenzív iskola volt, amely a kb. 100 000 ezer lakosú település legújabb iskolája és a finn oktatási reformok, innovációk kapcsán híre bejárta a nemzetközi sajtót is.

1. kép: Jynkän Koulu, Kuopio, Finnország

Forrás: <https://news.cision.com/yit-oyj/r/a-safe-and-functional-learning-environment-through-the-ppp-model,c2875924>

A külföldi tanárok látogatása nem ritka a finn iskolákban, mivel az oktatásuk sikeres, a PISA és egyéb nemzetközi méréseken a finn diákok kiemelkedően jól teljesítenek, ezért a kevésbé eredményes országok tanárai gyakran kíváncsiak arra, hogy miben rejlik a finn oktatás titka, mi lehet az, amit adaptálva a hazai oktatásra, javítani lehetne annak színvonalát és eredményességét. Négy órát töltöttünk az iskolában, ahol egy nagyon kedves angol-német szakos tanárnő vezetett minket körbe az iskolában, közben pedig beszélt az intézményről, az ott folyó munkáról, az oktatás helyzetéről.

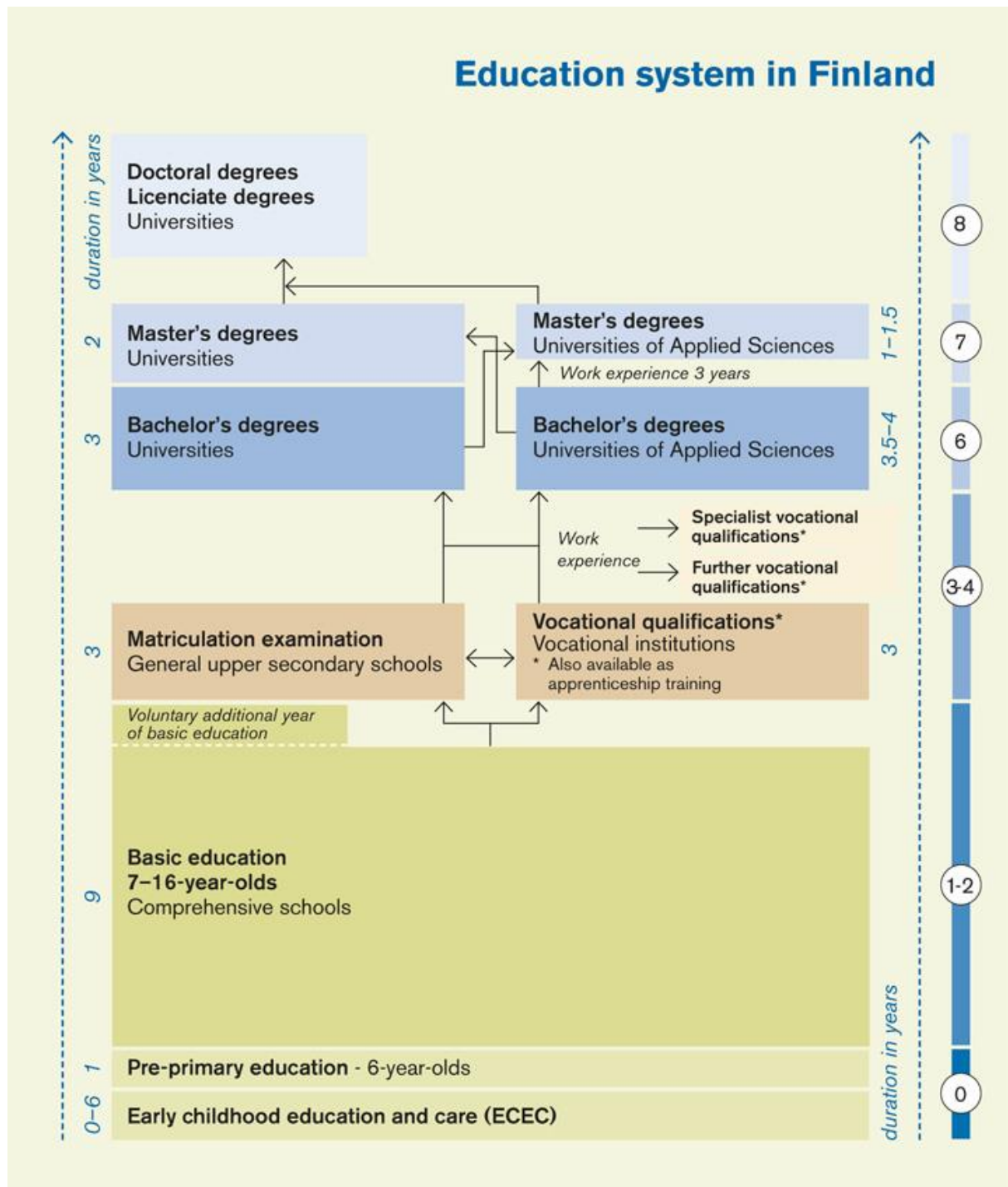
Az iskola kontextusa: a finn oktatási rendszer¹

A finn oktatás alapelve, hogy származástól, életkortól, lakóhelytől és társadalmi helyzettől függetlenül mindenkinek egyenlő hozzáférést kell biztosítani a színvonalas oktatáshoz, az oktatási rendszer pedig az egyenlőségen, a bizalmon és a rugalmasságon alapul.

A finn iskolarendszer (1. ábra) egyik legfontosabb jellemzője a viszonylag hosszú, minden tanuló számára egységes alapképzés, ami a kora gyermekkori nevelés időszakát követően 6-16 éves korig – ami egyben a tankötelezettség ideje is – tart és az ún. komprehenzív iskolában zajlik. A komprehenzív iskola három oktatási szintet foglal magába: az egyéves iskola-előkészítő osztályt, az azt követő kilencéves általános iskolát, amelyen belül hat év az alsó tagozat és három év a felső tagozat. A finn gyerekeknek és szüleiknek csak 16 éves korban kell döntést hozniuk a pályaválasztást illetően, de, mint ahogyan azt az alábbi ábrán is látjuk, a középfokú képzés iskolatípusai – az általános képzést nyújtó és a szakképző iskolák – közötti átjárás biztosított, és mindkét iskolatípusból van lehetőség a tanulmányok folytatására a felsőoktatásban. A középfokú oktatást követően a finn felsőoktatás illeszkedik a Bologna-rendszerű felsőoktatáshoz, alap- és mesterképzést követően van lehetőség a doktori képzésben való részvételre, illetve az átjárhatóságra és a képzési utak menet közbeni módosítására itt is adott a lehetőség.

---

¹ A finn iskolarendszerre vonatkozó információk a budapesti Finn Nagykövetség honlapjáról származnak. Forrás: <https://finlandabroad.fi/web/hun/a-finn-iskolarendszer> Utolsó megtekintés: 2020. 02. 02.

1. ábra: A finn oktatási rendszer

Forrás: <https://finlandabroad.fi/web/hun/a-finn-iskolarendszer>

Az oktatás Finnországban az iskolaelőkészítő foglalkozásoktól a felsőoktatásig ingyenes mind a finn, mind az Európai Unió polgárai számára, a doktori képzés pedig az EU-n kívülről érkezett hallgatók számára is ingyenes. Az előkészítőben és az általános iskolában a tankönyvek és az iskolai étkezés mindenki számára térítésmentes. A távolabb lakó diákokat ingyenes iskolabuszok viszik az iskolába. A közép- és felsőoktatásban a diákok vagy szüleik maguk vásárolják a tankönyveket. A középiskolákban az iskolai étkezés továbbra is ingyenes, az

egyetemi, főiskolai menzákon államilag támogatott, kedvezményes árú ételeket fogyaszthatnak a diákok. Egyedül a felnőttoktatás lehet fizetős az országban.

A finn iskolák sajátossága, hogy széles autonómiával rendelkeznek, ami nagy szabadságot biztosít a tanárok számára is, ugyanis a tanárok maguk döntenek az alkalmazott pedagógiai módszerekről, tankönyvekről és más oktatási segédanyagokról.

További fontos jellemzője a finn iskolarendszernek – mint ahogyan azt az iskolában szerzett tapasztalatok bemutatása során is látni fogjuk –, hogy az oktatás során az egyéni képességeket, egyedi igényeket maximálisan igyekeznek figyelembe venni.

A Jynkän iskola

A Jynkän iskola egy nagyon új és modern intézmény, ugyanis két évvel ezelőtt épült. Az iskolába a gyerekek 6-13 éves korig járnak, amely két szakaszból áll: iskola-előkészítő osztály 6-7 éves korig, alsó tagozat 7-13 éves korig². A komprehenzív iskola felső tagozatát a Jynkän iskola tanulói már egy mások iskolában teljesítik.

A látogatás reggel 9 órára volt megbeszélve, így a szállodából fél 9-kor keltünk útra, ami az egyórás időeltolódást és a város földrajzi elhelyezkedését tekintve azt jelentette, hogy teljes sötétségben tettük meg gyalog az utat az iskoláig, olykor nem is olyan könnyű útviszonyok mellett, ugyanis helyenként elég jeges és csúszós volt az út. Ennek annyiban van jelentősége, hogy velünk egy időben a finn gyerekek szintén mentek iskolába, a legkisebbektől a legnagyobbakig, gyalog vagy biciklivel, fittyet hányva az esti sötétségre és a csúszós utakra, mindenféle szülői kísérlet nélkül. Mivel egy kicsit bizonytalanok voltunk a google navigálásában, megkérdeztük a gyerekeket angolul, hogy abba az iskolába tartanak-e, ahova mi is és hogy jó irányba megyünk-e, ők pedig (kb. 8-10 éves gyerekekről van szó) könnyeden válaszoltak nekünk angolul, hogy igen és megnyugtattak minket, hogy jó irányba tartunk. Látni azt, hogy a gyerekek már ilyen kis korban is egyedül közlekednek a magyar szemmel nem túl optimális viszonyok mellett óhatatlanul az eszünkbe jutott a magyar – és mint kiderült hasonló osztrák – szülői gyakorlat a gyermek iskolába járását tekintve, azaz hogy kis híján bejárnak a szülők az autóval az iskola kapuján, nehogy a gyermeknek esetleg gyalogolnia kelljen egy kicsit is.

---

² A Jynkän Iskola honlapja Forrás: <https://peda.net/kuopio/p/jynkka> Utolsó megtekintés: 2020. 02. 02.

2. kép: Utunk az iskolába. Forrás: saját kép

Az iskolát meglátva ért minket a következő meglepetés. Az épület modern, letisztult, illeszkedik a környezetbe, az udvaron játékok, különböző sportpályák állnak a gyerekek rendelkezésére. Az iskola előtt nagy biciklitároló tele biciklivel, mellette parkoló, kevesebb autóval. Látható volt, hogy jellemzően a gyalogos vagy biciklis iskolába járást részesítik előnyben a finnek. Az udvar azonban meglepő módon tükörjég volt, bár leszórva kőzúzalékkal, úgy hogy nehezen tudtuk elképzelni, hogy télen a gyerekek itt játszanak a szünetben. De mekkorát tévedtünk! Egy kicsit előre ugorva a történetben itt említem, hogy de igen, a gyerekek a szünetekben (2X25 perc) kimennek az udvarra játszani (kötelező, mivel szükségük van a friss levegőre és a mozgásra) és aggodalmas kérdésünkre, hogy mi van akkor, ha a jégen elesik és mondjuk eltörik a keze/lába, azt a választ kaptuk, hogy ez nem probléma, máshol is megtörténhet vele. A szünetben a gyerekekkel hat pedagógus van kint az udvaron, ők mind láthatósági mellényt viselnek, hogy a gyerekek szükség esetén könnyen megtalálják őket, illetve nem a gyerekektől elkülönülve állnak az udvaron figyelő tekintetüket a diákokra vetve, hanem közöttük, velük játszva és beszélgetve (bár ez a képen sajnos éppen nem látszik).

3. kép: Udvari szünet. Forrás: saját kép

Az iskolába lépve szintén szükségünk volt némi útbaigazításra, mert nem találtuk elsőre azt a tanárt, akit keresnünk kellett, és hát igen, a gyerekek angolul könnyedén kommunikálva segítettek nekünk. Miután az útbaigazítást követve elindultunk, az épületben ért minket a következő meglepetés. A gyerekek a téli időjárási viszonyoknak megfelelően bakancsban és meleg kabátban, nadrágban/overállban járnak iskolába, az iskolába érve pedig ezeket levetik magukról. A napot laza, szabadidőruhában töltik, és ami még meglepőbb volt, zokniban. A tanárok/felnőttek kivételével és egy-két gyerektől eltekintve minden gyerek zokniban volt az iskolában. Egy kicsit kellemetlenül is éreztük magunkat amiatt, hogy mi a bakancsainkban, minden váltócipő nélkül trappolunk végig az iskolán, ők meg zokniban futkároznak. A nap folyamán az okát is sikerült ennek megtudnunk. Az eredeti elképzelés az volt, hogy a gyerekek papucsban lesznek majd az iskolában, de miután látták, hogy ez nem vált be (a gyerekek szívesebben voltak zokniban), úgymond elengedték a dolgot. Aki akar, zokniban van, aki akar, papucsot húz. A lényeg, hogy az utcai cipőt le kell vetni. Ez egy tipikus példa a rugalmas és a gyerekek igényeihez alkalmazkodó pedagógiai gyakorlatra, ami a finn iskolákra jellemző.

Az iskolában tett látogatásunk során a finn kolléganő – alkalmazkodva az osztrák és a magyar látogatók nyelvtudásához – hol angolul, hol németül beszélt velünk, illetve az iskoláról. Tájékoztatt minket arról, hogy nyugodtan kérdezhetünk bárkitől, tanártól, tanulótól az iskolai dolgokkal kapcsolatban, fényképezni viszont csak akkor fényképezhetünk, ha nincs ott gyerek, illetve olyan távolságban van, hogy nem felismerhető. Ezért sajnos nem tudtunk minden teremről képet készíteni, de talán így is sikerült annyit, hogy a képek bepillantást adjanak a finn iskola belső világába és valóságába, ami nagyon más, mint a magyar.

A látogatás során megtudtuk, hogy az iskolában vannak egyrészt külön szaktantermek (pl. zeneterem, rajzterem), másrészt minden csoportnak van egy állandó terme, annak ellenére, hogy napközben jellemzően a gyerekek vándorolnak egyik teremről a másikra attól függően, hogy milyen órájuk van. Itt tudtuk meg azt is, hogy az elmúlt időszakban gazdasági okok miatt takarékosági intézkedéseket vezettek be, ezért a jelenlegi csoportlétszámok viszonylag magasak (25 fő körüliek), valamint nagyon sok a tanuló, így annyi osztályt indítottak már, hogy

a szaktantermek is funkcionálnak osztályteremként (mint az osztály állandó helye). A folyamatos vándorlás miatt ez viszont nem akadályozza azt, hogy a szakórák mindig a szaktanteremben legyenek.

A szaktantermek felszereltsége bámulatos. Minden szükséges eszköz a tanár és a gyerekek rendelkezésére áll: sportszerek, hangszerek, rajzeszközök, nyomtatók (3D-s nyomtató is). A finn oktatásban nagy hangsúlyt kap a kézműves foglalkozás, ami nálunk a barkácsolás, technika, életvitel tárgyaknak feleltethető meg. Itt a gyerekek nemtől függetlenül megtanulnak bánni a kemény (fa, fém, stb.) és a lágy anyagokkal (pl. textília) is. Ehhez természetesen nagyon jól felszerelt termek, jó minőségű eszközök és anyagok állnak rendelkezésre, a gyerekek pedig fúrnak, faragnak, varrnak, kötnek mindegy, hogy fiú-e vagy lány.

4. kép: Technika szaktanterem és a hozzá kapcsolódó előkészítő helyiség. Forrás: saját kép

5. kép: Zene szaktanterem. Forrás: saját kép

A csoportlétszámok növekedése – mint ahogyan a kolléganő említette – sajnos nem kedvez az egyéni fejlesztésnek, de mindent megtesznek azért, hogy a kialakult helyzet ellenére minden gyerek megkapja a képességeinek megfelelő legoptimálisabb fejlesztést. Hogy ezt hogyan lehet megvalósítani? A tanárok mellett pedagógiai asszisztensek és gyógypedagógusok alkalmazásával, valamint belső differenciálással. Mint ahogyan azt megtudtuk, gyakori, hogy egy csoporttal nem egy, hanem két tanár foglalkozik bizonyos órákon, rajtuk kívül pedig egy pedagógiai asszisztens segíti a tanár/tanárok munkáját, így lehetőség van arra, hogy a tanulókkal differenciáltan tudjanak foglalkozni. Speciális szükségletű tanuló esetében pedig évfolyamonként egy gyógypedagógus dolgozik az iskolában, aki szükség esetén a tanórán is bekapcsolódik a tanuló fejlesztésébe, illetve tanórán kívül is foglalkozik velük. Hogy ez a gyakorlatban hogy néz ki? Láttunk olyan órát, ahol két tanár vezetésével és egy pedagógiai asszisztens közreműködésével a termen belül csoportokban folyt a munka, illetve a terem előtti térben is foglalkozott valaki ugyanabból az osztályból 1-3 gyerekkel. A tantermek ajtaja egyébként ablakos, tehát tanóra közben bárki láthatja, hogy mi folyik bent.

A differenciálás egyedi megvalósítására legjobb példa talán az első osztály tanulásszervezési módja, ami náluk is új elem az iskolában. Összesen 60 első osztályos tanulójuk van, ami túl sok ahhoz, hogy az individuális képességfejlesztés megvalósítható legyen. Ennek a problémának a megoldására vezették be azt, hogy az osztály egyik fele úgymond délelőtt, másik fele délután jár iskolába. Ez konkrétan azt jelenti, hogy 30 első tanuló reggel 9-kor kezdi az órát, 30 pedig 10:50-kor, és hetente váltanak. Mivel első gyerekekről van szó, óvatosan elkezdtek firtatni, hogy a „délutános” csoportnak biztosítanak-e valamiféle felügyeletet az iskolában a reggeli időszakban, illetve a délelőtti órák délután. Magyar, és mint kiderült, osztrák ésszel is felfoghatatlan módon, a legnagyobb megdöbbenésünkre megtudtuk, hogy nem biztosítanak. A felügyelet nem az iskola dolga, a szülőnek kell megoldania. Mint ahogyan ezt a kolléganő elmondta, nem lehetetlen finn viszonylatban, mert egyrészt ahol tehetik, ott a nagyszülőket vonják be, vagy a szülő megy később dolgozni, jön korábban haza a munkahelyről (a finneknél gyakori a rugalmas munkaidő). Ha egyikre sincs lehetőség, akkor a gyerek egyedül van otthon és egyedül megy iskolába. Azt azért a kolléganő is elismerte, hogy ezt nem volt könnyű a szülőkkel megértetni, de végül sikerült meggyőzni őket arról, hogy ez csak a gyerek érdekeit szolgálja.

És ennek kapcsán szeretnénk két fontos dolgot kiemelni, ami a finn oktatás, pedagógiai kultúra sajátja. Mikor megkérdeztük, hogy mégis hogyan sikerült meggyőzni a szülőket, a kolléganő magabiztosan közölte velünk, hogy Finnországban a tanárt elismerik mint szakmájának professzionális művelőjét. Ezt tanulta, ehhez ért, ő tudja, hogy mi a legjobb a gyereknek, a szülő pedig nem kérdőjelezi meg szakmai felkészültségét és kompetenciáit. Itt említenénk meg azt is, hogy a tanárok partnerként kezelik a szülőket. Minden fontos, a gyerekek iskolai nevelését-oktatását érintő kérdésben kikérik a szülők véleményét is, folyamatos közöttük a kommunikáció. Ez nem csak a tanárookra igaz, hanem az oktatásirányításra is, ugyanis az új finn nemzeti alaptantervet – amelyet a pedagógiai praxisban dolgozó szakemberek készítettek – társadalmi vitára bocsátották, ami azt jelentette, hogy minden finn polgárnak lehetősége volt annak tartalmát megismerni és véleményét hozzáfűzni.

Open space learning

Az egyik legújabb finn oktatási innováció az ún. 'open space learning', amely alapjában véve a hagyományos tanteremről való lemondást és a tanulási tér újragondolását jelenti. A tanulás helyszíne nem az egy osztály (20-25 fő) méretére szabott szaktanterem, hanem egy 300 négyzetméteres terem, amely alkalmas arra, hogy egyszerre több csoport is dolgozhasson ugyanabban a térben. A tér kialakításánál törekedtek arra, hogy az alkalmas legyen a tanulás és a tanulásszervezés minden formájának megvalósítására, kezdve a tanári előadástól, a páros, csoportos vagy önálló tanulásig, feladatmegoldásig. A terem, amit megnéztünk három részre volt osztható, és két osztály termeként szolgál. Ottjártunkkor a terem egyik felében az egyik osztály éppen egy előadást hallgatott, a másik végében pedig a másik osztály tanulói dolgoztak egy feladaton, mindenki a neki leginkább megfelelő módon, ki egyedül, ki párban, ki kiscsoportban.

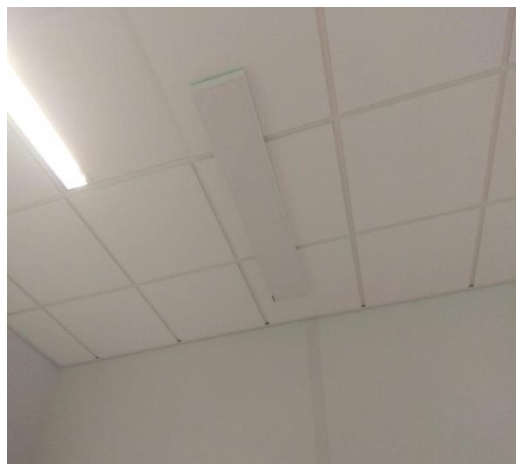
6. kép: Open space learning. Forrás: saját kép

Mivel ez a tanulási tér merőben más, mint egy hagyományos terem, a tanulóknak nincs állandó helyük/asztaluk/padjuk, ezért az iskolai laptopjaikat és felszerelésüket egy erre kialakított szekrényben tárolják névvel ellátott fiókokban. Ezen kívül a terem bejáratánál még a padlóra festett ugróiskola is van, ha valakinek kedve támad egyet ugrálni rajta.

7. kép: Névvel ellátott tároló fiókok a gyerekek számára. Forrás: saját kép

A teremben fülkéket is kialakítottak, amelyek egyrészt lehetőséget nyújtanak a tanulóknak az elvonulásra, az önálló, elmélyült tanulásra vagy akár relaxálásra, amely utóbbit a fülkék fölé helyezett voice shower is segíti.

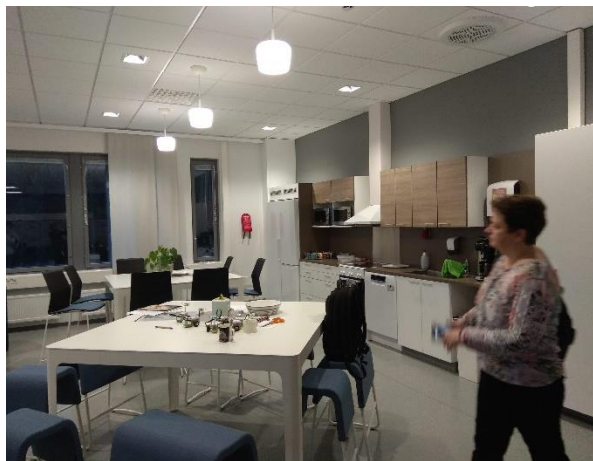

8. kép: A relax-fülke és a voice shower. Forrás: saját kép

Annak ellenére, hogy a teremben egyszerre két csoportban folyt a munka és még mi is ott beszélgettünk, egyáltalában nem volt zaj, minden ott tartózkodó számára biztosított volt a nyugodt munkavégzés és érthető kommunikáció, se suttogni nem kellett azért, hogy ne zavarjunk másokat, se hangosan beszélni nem kellett azért, hogy mások értsenek minket. Ezt a terem speciális akusztikai kialakítása tette lehetővé.

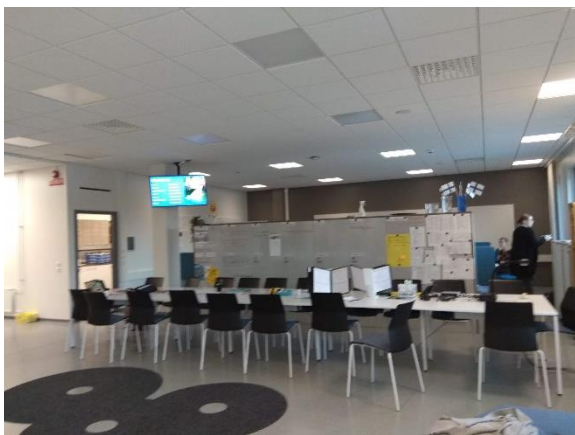
A tanári szoba

A tanári szoba további meglepetéseket tartogatott a számunkra. Ugyanazt az alapelvet tükrözte a kialakítása, mint a termeké. Egy nagy tér, benne konyhával (kávéfőző, teafőző, mosogatógép, mosogató és szekrény a poharak, tányérok és evőeszközök tárolására), valamint az egyéni és a team-munkára, illetve a pihenésre alkalmas helyekkel. A konyhaszekrény előtt asztalok székekkel kávézáshoz, teázáshoz, mellette kanapésarok dohányzóasztallal, ahol éppen a finn kolléganők horgoltak az óráközi szünetben.

9. kép: Tanári szoba, pihenő rész. Forrás: saját kép

A terem közepén hosszában egy hosszú asztal van székekkel a team megbeszélésekhez és a terem másik, közösségi terétől mellmagasságig érő térelválasztó fallal elkülönített részben pedig a tanárok számára kialakított munkaállomások biztosították a lehetőséget a nyugodt munkára. Mint ahogyan ez az open space learning-re alkalmas teremben is látható volt, itt sem volt külön asztala minden tanárnak. Mindenki ott dolgozik, ahol neki jó vagy amit az adott feladat éppen megkövetel.

10. kép: Tanári szoba, munkaterület. Forrás: saját kép

Az aula avagy az ebédlő

A finn iskolában az aula kettős funkciót lát el. Egyrészt közösségi tér, ahol van színpad, így adott a lehetőség bemutatók tartására, vagy közös játékokra. Másrészt ebédlőként is működik, mivel ebben az iskolában nem volt külön e célra kialakított helyiség.

11. kép: Az aula. Forrás: saját kép

Az iskola földszinti aulájában volt a hátsó részben a kiszolgáló részleg, az ebédet ugyanis nem az iskolában főzik, hanem úgy szállítják oda. Kuopio minden iskolájában ugyanazt az ebédet eszik a gyerekek. Az étkezés ingyenes. Van választék, bár nem hatalmas és a speciális étkezési igényeket is ki tudják elégíteni. A tanárok és a diákok együtt étkeznek, nincs külön tanári étkező, de még külön tanári asztal sem.

Az étkezésnél is teljes az önállóság. A gyerekek – a legkisebb iskola előkészítőstől kezdve – önállóan szolgálják ki magukat. Szednek a tányérjukra, kennek maguknak vajas kenyeret, töltenek magunk tejet vagy vizet az automatából és viszik vissza a piszkos edényt az erre kialakított ablakhoz, ahol önállóan öntik a maradékot és dobják a papírhulladékot az erre kijelölt helyre, és teszik a tányért, evőeszközt, poharat és tálcat a megfelelő rekeszbe, ami aztán egy az egyben megy a mosogatógépbe.

Iskolai könyvtár

Az iskolai könyvtár az épület oldalában található és megközelíthető az épületből, illetve az épületen kívülről is. Ennek oka, hogy nem csak iskolai könyvtárként, hanem közkönyvtárként is működik, így nem csak az iskola tanárai és tanulói használják, hanem a környék lakói is. A könyvtár állománya ennek megfelelően figyelembe veszi az iskolai és lakossági igényeket is. Számunkra az első meglepetést a könyvtárban az okozta, amikor kiderült, hogy a nyitvatartási időn kívül is használhatják az olvasók, ugyanis az olvasójegy beolvasásával és egy kód használatával bármikor bemehetnek a könyvtárba és önállóan hozhatnak vissza könyvet és kölcsönözhetnek is. A könyvtárban vannak számítógépek és tabletek, amelyek szintén olvasójeggyel használhatók, valamint olvasófülkéket is kialakítottak, ahol lehetőség van a nyugodt olvasására.

12. kép: A könyvtár. Forrás: saját kép

Az iskolai tantervben a könyvtárhasználat tanítása szerepel a finn nyelv és irodalomban. Ezen kívül minden tantárgy tanítása során minden pedagógus folyamatosan használtatja a könyvtárat, valamint osztályszinten minden hét utolsó finn óráján közösen mennek könyvtárba a gyerekek.

Speciális szükségletű tanulók

A finn iskola befogadó iskola és a speciális szükségletű gyerekek nevelését is felvállalja. A végső cél a gyerekek közösségbe való integrálása, ami azonban fokozatosan történik. A gyerekek oktatása, nevelése során mindenkori igényeiket, problémáikat szem előtt tartva szervezik meg az iskolai életüket gyógypedagógusok közreműködésével. Így olykor a többi diáktól távol, külön teremben foglakoznak ezekkel a gyerekekkel, olykor pedig az osztályközösségben, csoportban tanulnak, függően attól, hogy mindenkori állapotuk, hangulatuk mit kíván meg.

13. kép: A speciális szükségletű tanulók terme és pihenő kuckója az iskola emeletén.

Forrás: saját kép

Benyomások a Jynkän iskolában tett látogatás után

Ha egy mondattal kellene megfogalmaznunk a látottakat, hallottakat és tapasztaltakat, akkor azt mondanánk 'a bizalom kultúrája' az, ami átszövi az egész finn oktatást és az iskola világát. Az állam megbízza a tanárban, hogy professzionális szinten műveli szakmáját, hisz magasan képzett szakember. A tanár megbízza a gyereket, hogy tanul, nem lohol utána állandóan, nem felelteti, nem írat vele röpdolgozatokat, mivel a finn iskolában tanulni inkább öröm, mint stressz és állandó rettegés. A szülő megbízza a tanárban, hogy magas szintű szakmai kompetenciáinak birtokában a legjobb nevelést és oktatást biztosítja gyermeke számára és legvégül, de nem utolsó sorban a gyerek is bízza a tanárban, hogy az jól akar neki.

Nem hospitáltunk tanórán, de nagyon rövid idő alatt rájöttünk, hogy annak semmi értelme sem lenne, hiszen a finn iskolában az órán nem tanítás zajlik, ami látványos, hiszen a tanár tanítja a gyereket, amit aztán le lehet jegyezni, elemezni stb., hanem tanulás folyik, ami kevésbé látványos, mivel az a tanuló tevékenysége, és alapjában véve belső folyamat.

Az iskolában szabadság van, a gyerekek jönnek, mennek óráról órára, szünetre, ebédelni, mégis nyugalom van. Nincs kiabálás, ordítózás, sem a gyerek, sem a tanár nem tesz ilyent. Mindenből árad a nyugalom és a kiegyensúlyozottság.

Az iskolában a gyereken van a hangsúly. Figyelembe veszik mindenkori igényét és szükségletét, így az egész iskolai élet és a tanulás megszervezésénél ugyanúgy biztosítják a lehetőséget a közösségben való részvételre és tanulásra, mint a nyugalomra és az elvonulásra, ha a tanulónak arra van szüksége akár tanulás, akár pihenés céljából. Az iskola itt tényleg a

gyerekek második otthona, itt ugyanúgy viselkedhetnek, lehetnek, mint otthon. Kényelmesen, lazán öltözve barátságos, nyugodt, kiegyensúlyozott környezetben, légkörben.

A Kajalan iskola sajátosságai

Kuopio egy másik iskolája a Kajalan, amely két tannyelvű iskolaként működik a város peremén. Diákjai már az első évfolyamtól angol nyelven tanulnak minden tantárgyat a finn irodalom kivételével. Az iskola nagy hangsúlyt fektet a diákok együttműködésének fejlesztésére, ezért tanulócsoporton belül és tanulócsoportok között is nagyon gyakran használnak kooperatív módszereket. Különleges élmény volt látni, ahogy az első és negyedik évfolyam diákjai együtt, egymást segítve kísérleteztek természetismeret órán. Ez a pedagógusok nagyfokú együttműködését is igényli, ami szintén a mindennapok része: a tanárok folyamatosan teamben dolgoznak. A finn nemzeti tanterv adta tanári autonómiával élve a tananyag, a szükséges módszerek, taneszközök kiválasztása minden esetben a diákok fejlesztési szükségletei szerint történik. Ennek látványos eredménye, hogy a diákok bátran kommunikálnak, élvezettel tanulnak, egymást segítve együttműködnek, saját feladataikat nagy önállósággal és felelősséggel végzik. A képzés nagy hangsúlyt fektet a tanulói tevékenységekre és fejleszti azokat a képességeket, amelyek az önálló életvitelhez szükségesek. Ennek példája a technika óra, ahol tanári irányítással, de önállóan dolgoznak. A tanár és a diákok munkáját középiskolás diákok is segítik, akik egykori iskolájukban kötelező gyakorlaton, egyfajta közösségi szolgálaton vannak.

14. kép: Természettudományos kísérlet az 1. és 4. osztályosok részvételével a Kajalan iskolában. Forrás: saját kép

15. kép: Technika óra a Kajalan iskolában. Forrás: saját kép

16. Az együttműködés szabályai az osztályteremben a Kajalan iskolában. Forrás: saját kép

A finn tanárképzési modell: a kutatás alapú tanárképzés

**Tanulmányút az University of Eastern Finland (UEF)
tanárképző egyetemen és gyakorló iskolájában
Joensuu, 2020. 01. 22.**

A CODES projekt keretében a finnországi tanulmányút második napján a joensuu-i University of Eastern Finland tanárképző egyetemen tettünk látogatást. A program keretében egyrészt lehetőségünk volt a délelőtti folyamán előadások keretében megismerni a finn oktatási rendszert és a finn tanárképzési modellt, másrészt a délután során látogatást tehattünk az egyetem gyakorlóiskolájában, ahol a finn közoktatás általános ismertetését követően három csoportban folytattuk a programot. A csoportok témái a következők voltak: olvasás és pedagógia, tanítás és tanulás nyílt tanulási környezetben és digitális tanulás.

17. kép: University of Eastern Finland campus, Joensuu, Finnország. Forrás: saját kép

A finn tanárképzés

A látogatás első programjának keretében Ritva Kantelinen professzor asszony (University of Eastern Finland, Philosophical Faculty, School of Applied Educational Science and Teacher Education) tartott előadást a finn oktatási rendszerről és a finn tanárképzésről.

A finn oktatásra általánosan érvényes a méltányosság, a bizalom kultúrája, a magasan képzett tanárok, az akadémiai szabadság és a folyamatos tanulás. A tanárképzés a finn oktatási rendszerben a felsőfokú képzések közé tartozik, egyetemeken zajlik és a Bologna rendszernek megfelelően alap és mesterképzésre tagolódik. Összesen 8 egyetem kínál tanárképzési programot a fiatalok számára, melyek magas fokú autonómiával rendelkeznek tanárképzési programjaik megalkotásában és megvalósításában.

A tanárképzés időtartama egységesen 5 év, amely 3 év (180 kredit) alapképzésre és 2 év (120 kredit) mesterképzésre tagolódik. Az elmélet és a gyakorlat egymáshoz való viszonyát tekintve a körkapcsolat a jellemző: a gyakorlatból kiindulva folyik az elméleti képzés, az elméleti képzés során szerzett ismeretek pedig visszacsatolódnak a gyakorlatba. A tanárképzés keretében képeznek az alapfokú oktatásban tanító tanárokat (classroom teacher), szaktanárokat (subject teacher), háztartástan tanárokat (home economics teacher), kézműves tanárokat (craft teacher) és olyan tanárokat, akik a kora gyermekkori nevelésben vesznek részt.

A tanárok képzése folyamatos és a következő egységekre tagolódik:

- orientációs, nyelvi és kommunikációs tanulmányok (15 kr.),
- multidiszciplináris képzési program az alapfokú oktatásban (60 kr.),
- tanári pedagógiai képzés (60 kr.),
- alap (25 kr.), középhaladó (45 kr.) és haladó tanulmányok (85 kr.), amely felkészít az oktatásra általában / a speciális oktatásra / a vezetésre és tanácsadásra,
- opcionális minor tárgyak (25 kr.),
- négy tanári gyakorlat (orientációs, alap, haladó és gyakorlott),
- kutatómódszertani tanulmányok és szakdolgozat mindkét programban,
- kötelező továbbképzés az egyetem befejezése után.

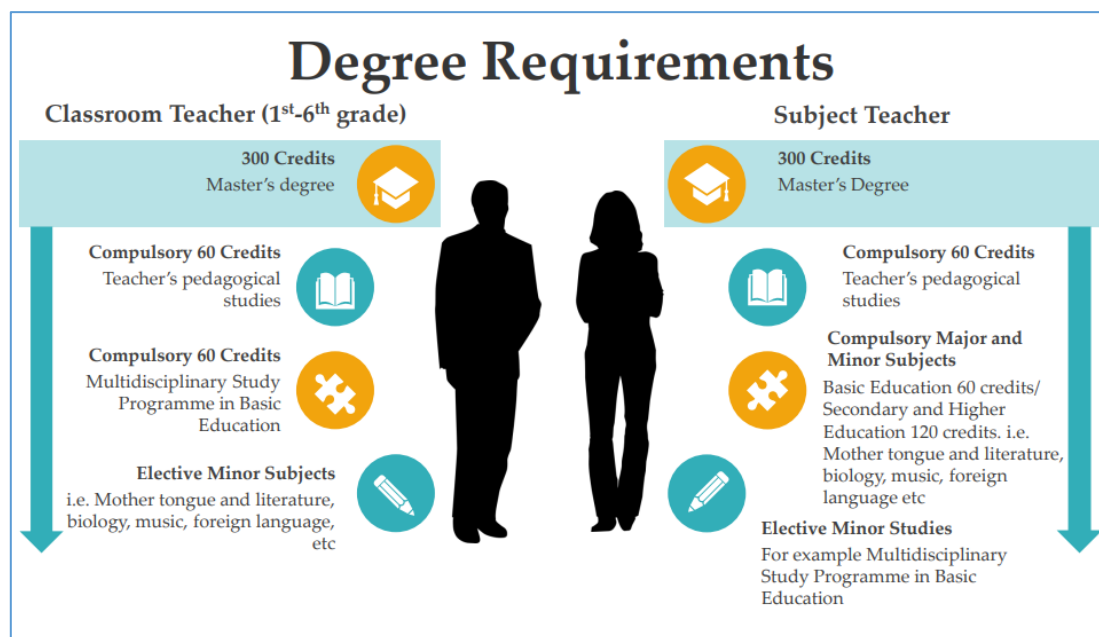
A tanárképzés célja, hogy magasan képzett tanárok kerüljenek az iskolákba, ezért a képzés során magas követelményeknek kell megfelelniük a jelentkezőknek. A tanárképzés nagyon népszerű Finnországban és a magas presztízsű szakmák közé tartozik a tanári szakma. Ennek köszönhetően tízszeres a túljelentkezés a tanári szakokra, így van lehetőség a jelentkezők közül a legjobbak kiválasztására, akik minden szempontból megfelelnek a tanárokkal szemben támasztott magas követelményeknek. Már a felvételinél sem elegendőek önmagukban a jó képességek és a jó érettségi vizsga. A jelentkezőknek a tanári pályára való alkalmasságát is vizsgálják a felvételi beszélgetés során, illetve a képzés alatt még két alkalommal folytatnak a hallgatókkal „alkalmassági” beszélgetést abból kiindulva, hogy egy ifjú ember személyisége még változhat 18-23 éves kora között. Ha a jelentkező vagy a hallgató nem felel meg az alkalmassági kritériumok valamelyikén, nem lehet tanár.

A mesterdiploma megszerzése a minimum követelmény, ami minimum 60 kredites pedagógiai modulból áll, amely magában foglalja a tanítási gyakorlatot is (kb. a pedagógiai modul 1/3-a). Ennek keretében a tanárjelöltek felkészítést kapnak arra, hogy a finn oktatási rendszer bármely szintjén tanítsanak attól függetlenül, hogy melyik tanárképzési program keretében tanultak. A kutatásalapú megközelítés jellemző már a képzés és a tanári professzió gyakorlása során egyaránt. A képzés elvégzése után a hallgató tanári képesítést szerez és tanulmányait a doktori képzésben is folytathatja.

A képzés során lehetőség van minor szak elvégzésére vagy tanulmányok folytatására különböző tudományterületeken, amellyel bővíthetik alapképzésüket és ún. kettős képesítést szerezhetnek. Ezen kívül a képzés fontos elemét képezik a nyelvi és kommunikációs tanulmányok, amely nem csak a hagyományos, hanem az IKT alapú kommunikációt is magában foglalja.

Az alapfokú oktatásban tanító tanári képesítés és a szaktanári képesítés

Az alapfokú oktatásban (1-6. osztály) tanító tanári végzettség és a szaktanári végzettség megszerzéséhez (2. ábra) a hallgatónak egyaránt 300 tanulmányi kreditet kell teljesíteniük. A képzési típusok egyenrangúak, közöttük biztosított az átjárás lehetősége. Az alapfokú oktatásban tanító tanárok esetében ebből kötelező a 60 kredites általános pedagógiai modul, a 60 kredites alapfokú oktatásra felkészítő multidiszciplináris modul, valamint választható minor szak is, ami lehet anyanyelv és irodalom, biológia, zene, idegen nyelv, stb.. A szaktanárok képzésében szintén 60 kredit a kötelező pedagógiai modul, valamint kötelező egy fő szak és egy minor szak elvégzése, melyből 60 kredit az alapfokú oktatásra, 120 kredit pedig az alsó középfokú, illetve felső középfokú oktatásra készít fel. Ezen kívül lehet választani további minor szakot, pl. az alapfokú oktatásra felkészítő multidiszciplináris képzési programot is.

2. ábra: Az alapfokú oktatásban tanító tanárok és a szaktanárok képzésének követelményrendszere.

Forrás: Az előadáson bemutatott prezentáció

A tanárképzés pedagógiai moduljára a gyakorlat és az elmélet egymással való folyamatos kombinálása a jellemző. A hallgatók a képzés során megismerkednek a tanítási és tanulási folyamatokkal, ismeretekre tesznek szert az interakciók és a kommunikáció, a multikulturalitás és diverzitás területén, valamint tanítási gyakorlaton vesznek részt. Először orientációs gyakorlaton, majd ezt követi az alapszintű, a haladó és az alkalmazott gyakorlat. A pedagógiai

modul elvégzésének birtokában a hallgatók olyan képzettséget szereznek, amellyel önállóan tudnak dolgozni akár tanárként, akár karrier tanácsadóként vagy oktatóként.

Az alapfokú oktatásra felkészítő multidiszciplináris képzési program középpontjában a tanítás és a tanulás az alapfokú oktatásban áll, valamint a különböző tantárgyak és tantárgycsoportok pedagógiája képezi a modul tartalmát. A tanulmányok elvégzése után a végzett tanár széleskörű kompetenciákkal rendelkezik az alapfokú oktatás (1-6. osztály) területén.

A szupervizált tanítási gyakorlatok

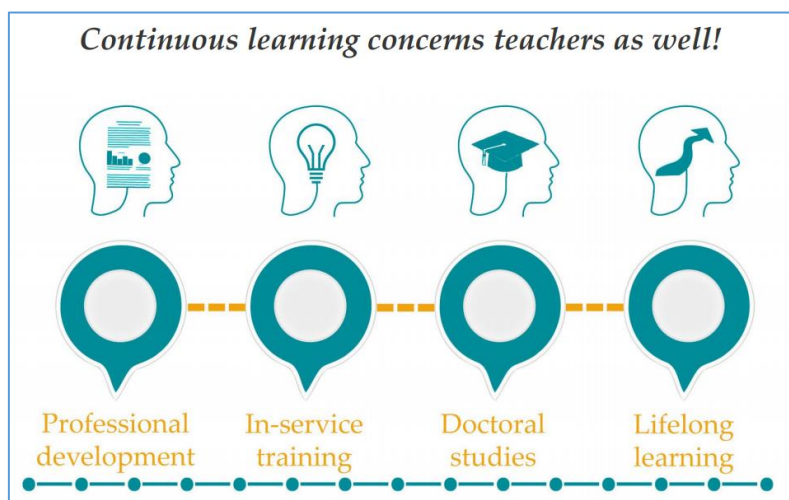
A tanítási gyakorlat végig jelen van a képzésben, a hallgatók összesen négy gyakorlaton vesznek részt.

1. Szupervizált orientációs gyakorlat, melynek keretében a hallgatók a gyermekre és a tanulási környezetre vonatkozó tudásukat fejlesztik.
2. Szupervizált alapoó gyakorlat, amelynek során meghatározott tantárgyra és didaktikai készségekre fókuszálnak.
3. Szupervizált tanítási gyakorlat, melynek keretében a hallgatók tanítanak.
4. Haladó szupervizált gyakorlat, amikor a hallgató már a tanításra vonatkozó elméleti tudását alkalmazza komprehenzív módon.

Annak ellenére, hogy a gyakorlat során a hallgatók részvétele hospitálással kezdődik és folyamatosan alakul át tanítássá, a gyakorlóiskolában dolgozó tanárok folyamatosan ösztönzik a gyakorlati képzés korai szakaszában lévő hallgatókat is arra, hogy ne csak passzív szemlélői, hanem aktív résztvevő legyenek a pedagógiai folyamatoknak, vegyék ki részüket a tanórán zajló munkából.

A jó tanár

A tanárságról való gondolkodásmódjukat jellemzi, hogy a tanár számára szerintük elengedhetetlen a folyamatos tanulás és fejlődés, amely magában foglalja a szakmai fejlődést, a továbbképzést, a doktori tanulmányokat és az életén át tartó, folyamatos tanulást (3. ábra).

3. ábra: A magasan kvalifikált tanár
Forrás: az előadáson bemutatott prezentáció

A finn tanárfelfogás szerint a magasan képzett tanár az alábbi képességprofillal rendelkezik:

- ✓ Képes az eltérő képességű tanulókat segíteni a tanulásban és képes a direkt tanulói tevékenységek támogatására.
- ✓ Változatos oktatási kontextusban képes együttműködni más tanárokkal.
- ✓ Képes előmozdítani az együttműködést a szülőkkel, hatóságokkal, szervezetekkel és az üzleti szférával.
- ✓ Képes reflektálni a saját szakmai identitására.
- ✓ Képes a tanulás és a személyes fejlődés irányítására.

Az alapfokú oktatás Finnországban

A látogatásunk délutáni programjának keretében az egyetem gyakorló iskolájával ismerkedtünk meg, ahol először Heikki Happonen, Marita Hokkanen és Jyrki Korkki tartottak előadást, melynek témája a finn alapfokú oktatás volt.

Az alapfokú oktatásban 540 000 gyermek tanul 2 300 iskolában, ahol kb. 60 000 átlagos méretű csoport van korosztályonként. Az alapfokú oktatás három szintű:

1. Iskola-előkészítő év – 6 éves korban
2. A komprehenzív iskola alsó tagozata – 7-12 éves korig
3. A komprehenzív iskola felső tagozata – 13-15 éves korig

Évente 60 000 gyermek jár iskola-előkészítőbe. Az ott folyó pedagógiai munka alapját az iskola-előkészítő tanterve adja. Az iskola-előkészítő osztály látogatása kötelező és a gyermekeknek napi 4 órát kell az iskolában tölteniük. Középpontban a pozitív életszemlélet áll, valamint a kezdeményező képesség fejlesztése, a kísérletezés, a készségfejlesztés és a játék jellemzi. Célja az iskolára való felkészítés.

Az alapfokú oktatás 7 éves korban kezdődik. Minden gyermek számára ingyenes, ezen kívül ingyenes az étkezés, az oktatási anyagokhoz való hozzáférés és az egészségügyi ellátás. Az akadémiai célok minden tanuló számára azonosak, alapérték a méltányosság és az esélyegyenlőség. A kormány határozza meg a nemzeti célokat az alapfokú oktatásra vonatkozóan, az órák pedig különböző iskolai tantárgyak között kerülnek elosztásra: matematika, finn, természettudományok, zene, háztartástan, egészségre nevelés, művészetek, testnevelés, idegen nyelvek, IKT, LEGO automatizálás, valamint vadászat és halászat.

A komprehenzív iskolát követően az általános középfokú oktatást a tanulók csoportjainak 50%-a választja. Ez kötelező és választható kurzusok teljesítéséből áll, és a tanulóknak min. 75 kurzust kell teljesíteniük a képzés ideje alatt. A tanulás során fontos a jelenségalapú tanulás, a projektalapú tanulás, az integratív tanulási periódusok, az értékelés különböző formáinak alkalmazása, ideértve a szakértői értékelést is, valamint a pozitív visszacsatolás.

A felső középfokú iskolában fontos a széles kurzuskínálat, amiből a tanulók az érdeklődésüknek megfelelően választhatnak. A tanulás jellemzően téma-alapú tanulás, melynek keretében fontos az akadémiai képességek fejlesztése. A tanulmányok érettségi vizsgával zárulnak. Az érettségi vizsgák közül négyet kell teljesíteni ahhoz, hogy jogosult legyen a tanuló az egyetemen vagy más felsőoktatási intézményben történő továbbtanulásra.

A University of Eastern Finland gyakorlóiskolája

Finnországban a gyakorlóiskola adminisztratív szempontból az egyetemi pedagógiai karhoz tartozik. Feladata egyrészt a nevelési és didaktikai elméletek gyakorlatban való alkalmazásának bemutatása, másrészt kapcsként működik a pedagógiai tanszék és a különböző, tanárképzésben érintett tanszékek között.

18. kép: A gyakorló iskola egyik folyosója. Forrás: saját kép

A meglátogatott iskolában összesen 630 diák tanul az iskola-előkészítőben és az alsó tagozaton, további 350 a felső tagozaton. 90 tagú a tantestület és további 30 ember segíti a pedagógiai munkát. A tanárszakos hallgatók száma a gyakorlóiskolában 400 fő.

Az iskola egyetemi fenntartásban van, feladata a tantervfejlesztés, valamint a tanári segédletek fejlesztése. Ezen kívül kutatásokban és kísérleti projekteknél, tanítási technológiák és tanulási terek tervezésében vesz részt. Emellett hallgatói tanítási programokat és tanári oktatási programokat készít. Fontos szerepe van a tanárjelölt hallgatók képzésében (alapfokú és középfokú oktatás), valamint a tanárok számára nyújt továbbképzéseket és megújító programokat. Az itt dolgozó tanároknak köszönhetően a kapcsolat a magas szintű kutatási tevékenység és a pedagógiai gyakorlat között szoros, számos tanárnak van posztgraduális végzettsége vagy doktori fokozata, sokan közülük országosan is elismert tankönyvírók, szakterületük szakértői és tanárai, valamint tanítási programok fejlesztői.

Az iskola tanulói kiváló tanulási eredményeket érnek el. Korszerű tanulási környezetben tanulhatnak, és korszerű felszereléssel rendelkezik az iskola úgy, mint hangstúdió, művészeti stúdió, próbaterem együttesek számára, tornaterem.

Az iskola több nemzetközi partnerkapcsolatot is ápol, illetve az Erasmus programok keretében lehetőség van hallgatói és oktatói mobilitásra is, illetve az EU tagországain kívülről is várnak

hallgatókat, akik számára a doktori képzés ugyanúgy ingyenes, mint az Európai Unió tagországainak állampolgárai számára.

19. kép: A gyakorló iskola tanulástámogató és pihenő terme. Forrás: saját kép

A közös előadás után következett a munka folytatása a három műhelymunka keretében.

Digitális tanulás workshop

A „Digitális tanulás” workshop keretében első osztályban tanító finn kollégák fogadták a csoportot, akik bemutatták azokat a digitális alkalmazásokat, amelyeket ők használnak a tanórákon.

Írásgyakorlás tableten

A digitális eszközöket épp hogy nem számúzták az oktatásból, hanem messzemenőkéig kiaknázzák a bennük rejlő lehetőségeket. Az írást (betűk és számok) nem füzetben tanulják és gyakorolják, hanem tableten, egy erre készített speciális oktatóprogram segítségével. A gyerekek akár az ujjal, akár digitális tollal tudják gyakorolni a különböző számok és betűk írását úgy, hogy a tollat/ujjukat vezetik a tablet képernyőjén megjelenő számon/betűn. A feladat sikeres/sikertelen elvégzését hanggal jelzi a program. Ez a módszer a tanárok tapasztalata szerint egyrészt a gyerekeknek is nagyobb örömet ad, mint a hagyományos füzetbe írás, mert egyrészt rögtön visszajelzést kapnak a feladat sikerességéről, másrészt ehhez a korosztályhoz a digitális eszközök mindennapi alkalmazása közel áll, szívesen dolgoznak vele. A tanár oldaláról nézve pedig a tanár megmenekül a piros tollal való hosszadalmas javítás

fáradtságaitól és a gyerekeket sem frusztrálja feleslegesen a pirossal telejavított füzet látványa.

20. kép: Írásgyakorlás tableten. Forrás: saját kép

Programozási alapismeretek

Már ebben az életkorban tanulnak programozni egy erre a célra fejlesztett egyszerű program segítségével.

Ezen kívül a LEGO robotok építésével és programozásával is ismerkednek a gyerekek.

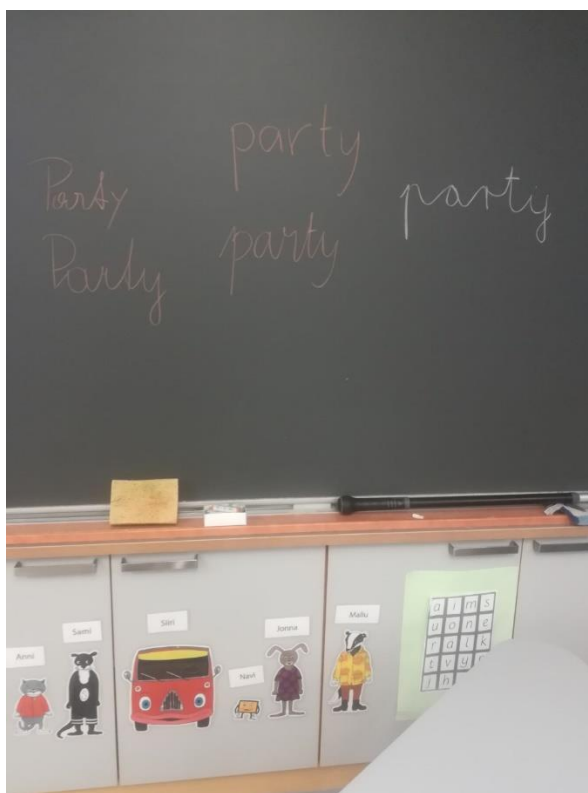

21. kép: LEGO 45300 Education WeDo 2.0 Core Set

Forrás: <https://education.lego.com/en-us/products/lego-education-wedo-2-0-core-set/45300>

Olvasás és pedagógia workshop

Az „Olvasás és pedagógia” workshopot egy első osztályban tanító finn kolléganő tartotta az osztrák és a magyar kollégák számára. A műhelymunka során az olvasás- és írástanítás témához kapcsolódóan három nagyobb témakört érintettünk, a gyermekek motiválása, a tanítási és tanulási tananyagok és a tanítók közötti együttműködés, teammunka kérdéskörét. Az olvasástanítás során kiemelt figyelmet fordítanak – a gyermekek motivációjának, érdeklődésének felkeltése és fenntartása valamint a tanulási hatékonyság növelése érdekében – az aktív, cselekedtetve tanulásra, a játékpedagógiára, a mindennapi olvasási házi feladatra, az egyéni sajátosságok és tanulási tempó figyelembe vételére és az iskolai könyvtárral való folyamatos kooperációra. Az órákon gyakoriak a páros és a csoportfeladatok, és természetesnek veszik, hogy ugyanabban az osztályban egy adott időszakban az egyik gyerek szavakat olvas, a másik mondatokat, a harmadik pedig már szövegeket is. A termék és az iskolai könyvtár kialakítása is segíti az aktív tanulási módszerek megvalósítását. Az élményszerű olvasástanulást támogatják többek között a rendszeres játékos feladatok, a drámajátékok, az osztálytermi dekorációk, a tankönyvi szövegek főszereplőinek képei a tábla alatt (lásd a 22. képen). Az első osztályokban tanítók – mint általában a finn pedagógusok – rendszeresen, heti szinten egyeztetnek és megosztják a tapasztalataikat egymással az olvasástanításról is, alapelvük, hogy „együtt jobbak vagyunk”. A workshop során bizonyossá vált az, amiről már korábban is hallottunk, olvastunk, hogy a finn iskolában az írástanítás során folyóírást nem tanítanak, csak a nyomtatott betűk írását. (A 22. képen a középen lévő két írásmód közül a felsőt, azaz a kis nyomtatott betűk írását tanítják, az alsót, azaz a folyóírást nem.)

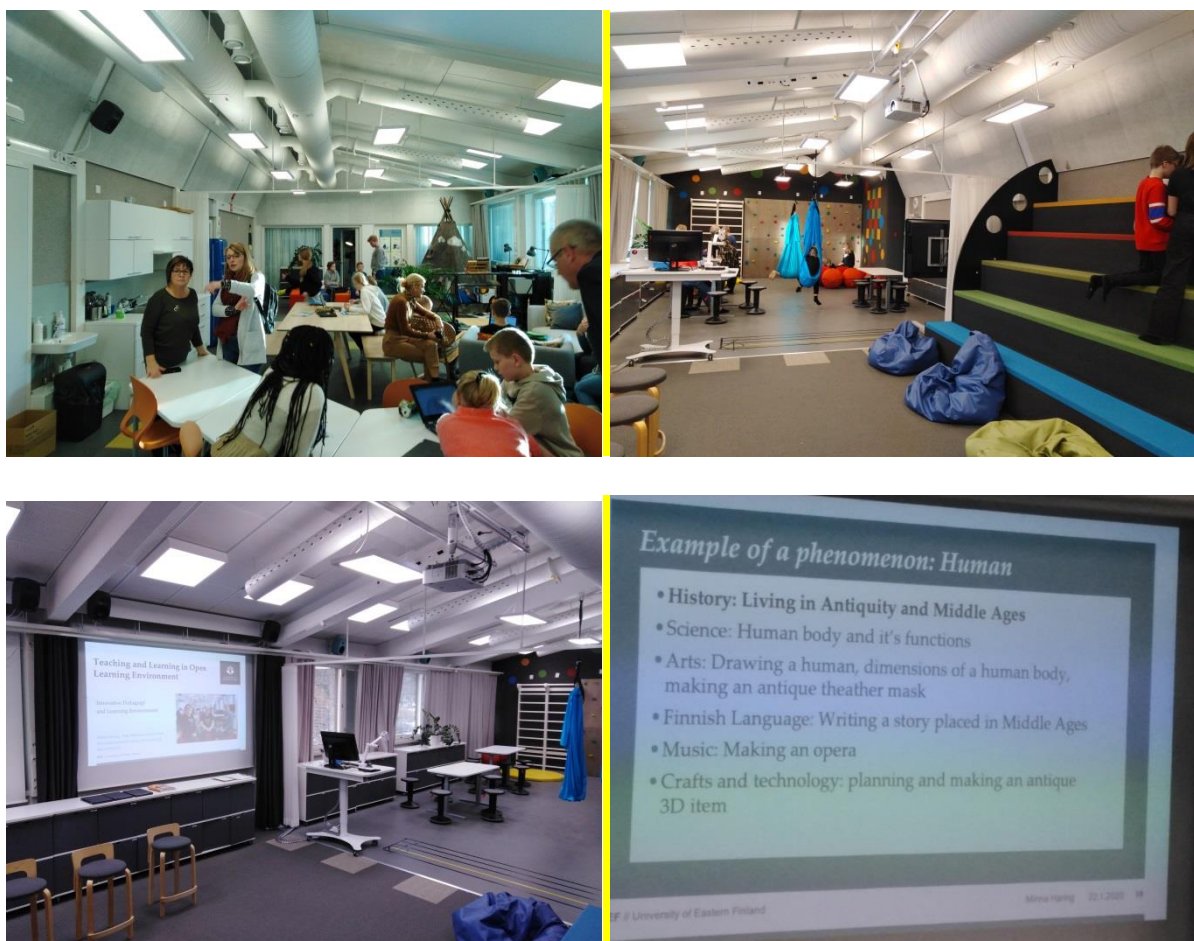

22. kép: Egy példa az osztrák, a finn és a magyar írástanításra. Forrás: saját kép

Tanulás és tanítás nyitott tanulási környezetben workshop

A gyakorlóiskola hetedik évfolyamán ún. jelenségalapú oktatás folyik. Három osztály diákjai dolgoznak együtt három tanár támogatásával négy-négy hónapon keresztül egy-egy meghatározott jelenséget minden tantárgyi oldalról körbejárva pl. az emberi test, természetvédelem stb. A tanárok által felkínált feladatok a tanulók életkori sajátosságainak és érdeklődésének is megfelelnek és elegendő időt biztosítanak a tevékenységközpontú megoldáshoz. Minden feladatnak produktuma van, amit a diákok maguk is értékelnek. A tanulás során nemcsak a diákok, hanem a tanárok is szorosan együttműködnek, ezzel jó példáját adják annak, hogy különböző érdeklődésű, más-más területen erős személyiségek hogyan tudnak sikeresen dolgozni a közös cél érdekében. A jelenségalapú tanulás nagyban fejleszti a diákok önállóságát, problémafelismerő és -megoldó képességét, támogatja az együttműködést, a kreativitást, miközben mentesíti őket a szorongástól, a kudarcoktól. Ennek is köszönhetően a diákok szeretnek iskolába járni, mert izgalmas, érdekes új kihívásokat tartogat minden nap, ahol lehet hibázni, a hibákat kijavítani és ezzel együtt fejlődni.

23. kép: Nyitott tanulási környezet a jelenségalapú oktatáshoz. Forrás: saját kép

A tanulmányút magyar résztvevői és a beszámoló készítői:

Dr. Bakó Balázs, Gerölyné Kölkedi Éva, Kispálné Dr. Horváth Mária, Langerné Dr. Buchwald Judit